

FORUM

Joren Jacobs & Henk-Jan Kooij

In de rubriek 'Forum' peilt de TOPOS-redactie de opinies rondom een actueel onderwerp. Hiertoe worden vakgenoten, lezers en prominenten benaderd. In dit Forum staat het fenomeen 'schaamgroen' centraal.

Het is niet voor iedereen direct duidelijk wat wordt bedoeld met schaamgroen; het is weer typisch zo'n rare vakterm. De een denkt bij schaamgroen aan afscherpende beplanting rond een bedrijventerrein, de ander denkt aan laaggemaakte rozenbottelstruiken of aan de bekende hondenpoepveldjes die bij iedereen om de hoek liggen. Hoe het ook zij, schaamgroen is groen zonder een andere functie dan het verhullen van iets. Geen kind kan er spelen, ecologisch heeft het vrijwel geen betekenis, maar onderhoudsvriendelijk is het wel. Het wordt gebruikt om landschappelijk ongewenste ontwikkelingen te verhullen of om aan voldoende oppervlak 'groene ruimte' in de stad te komen; het liefst zo goedkoop mogelijk.

Zoals bij veel keuzes moet er bij de aanleg van groen een afweging gemaakt worden tussen de kwaliteit en kwantiteit van het groen en het geld dat er voor beschikbaar is; het is de eeuwenoude tweespalt tussen budget en kwaliteit. Moeten we, zodra de kwaliteit van het groen te laag is, maar gewoon géén groen aanleggen in plaats van schaamgroen? Of is er gewoon genoeg geld bij de ontwikkelaars en kunnen die makkelijk de wijk of het bedrijventerrein mooi en functioneel aanleggen? Valt er trouwens niet meer geld te verdienen als het project ook voor de langere termijn aantrekkelijk is?

De redactie van TOPOS is benieuwd naar de meningen rond dit onderwerp; met name meer ideologische overwegingen hebben, naast het doorgaans dominante financiële verhaal, onze interesse.

Kan schaamgroen überhaupt een zinvolle functie vervullen of is het een zinloze tussencategorie?

Foto Gertjan Jobse

Paul Roncken

*Docent Landschapsarchitectuur, Wageningen
Universiteit*

SCHAAM

Schildpad en Haas maken een tocht over de snelweg door de lage landen. Haas neuriet en rijdt. Schildpad maakt een kruiswoordpuzzel. Het is overdag, net voorbij lunchtijd.

Schildpad:

Tjeeetj! [maakt grommende geluiden]

Nou ja zeg! [sissende geluiden]

Haas:

Kom je er niet uit, Paddo? Lees eens voor.

Schildpad:

11 letters; 'Lelijk en verborgen'...

Haas:

[reageert meteen] Monsterlijk!

Schildpad:

Goh, dat zou goed kunnen. Even kijken... Nee. Er moeten minstens één 'a' in voorkomen. Maar voor de rest... petje af Haas.

Haas:

Eens even denken... [speurt de weg voor zich af alsof hij op zoek is naar aanwijzingen] Wat is nu eigenlijk

zo lelijk dat het verborgen moet worden?

Schildpad:

[antwoord droog] Mijn grote teen.

Haas:

Ja, inderdaad. Die zit goddank de hele dag goed opgeborgen in je schoeisel. Aan zo'n lelijke knoepert heeft niemand wat.

Schildpad:

Hoewel, mijn moeder zei me altijd dat ik pas een geschikte vrouw zou vinden als iemand die teen zou waarderen, als een schat, als een unicum. Als iets typisch van mij en daarom om-van-te-houden.

Haas:

Maar je hebt mij toch? Ik hou van vanalles aan je, maar niet van die grote teen.

Schildpad:

[beteuterd] Weet ik. Ik schaam me er ook voor.

[...] Dankzij jou schaam ik me er eigenlijk voor. Terwijl het juist de sleutel zou moeten zijn voor mijn liefdesgeluk. Volgens mijn moeder dan.

Haas:

Hoor eens Patatje van me, we hebben allemaal wel iets waar we ons voor schamen. Neem nou bijvoorbeeld dit viaduct hier. Zo aartslelijk. Alleen maar techniek zonder enig aardig jasje aan. Het is maar goed dat er wat mooie bomen omheen staan. Dat

compenseert een beetje.

Schildpad:

En jij dan? Waar schaam jij je voor?

Haas:

Voor mijn haar.

Schildpad:

Je hebt niet eens haar. Op een paar snorharen na. Je hebt een vacht!

Haas:

[barst in gierend lachen uit] Ik schaam me voor mijn haar! Snap je um niet?

Schildpad:

Niet grappig Haas. We hebben het over gevoelige materie. Dat weet je best.

Haas:

Ach Poetepad. Nog lange tenen ook. [stilte] Nachtmerrrie! Schrijf dat maar op. Is ook 11 letters én heeft een 'a'. Toch blijf ik 'monsterlijk' een veel mooier woord vind. Klopt die 'a' wel?

Schildpad:

Tsss! [maakt een zuchtend geluid] Dat past!

En die 'a' is van SCHAAM. Met als omschrijving: 6 letters 'verlegen uitdrukking zonder rood'.

Michiel Uitdehaag

Planoloog Amer Adviseurs

De term is misleidend. Hij suggereert namelijk dat de bedoelde groenstroken in geen geval als volwaardig gezien mogen en moeten worden. Dat is te kort door de bocht.

In de eerste plaats maken deze groenstroken vaak deel uit van een ontwerp, bijvoorbeeld om bedrijventerreinen in te passen in landschappen. Deze inpassing kan inderdaad op verschillende manieren gebeuren, met verschillende kostenplaatjes. Eén van de denkbare opties is het werken met groen om een inpassing en/of overgang naar landschappen te creëren. Volgens mij is daar niets mis mee, zolang het groen maar niet achteraf als 'afscherming' is neergezet maar in het ontwerp wordt betrokken. Het groen moet dan deel uitmaken van de groenstructuur van zowel het ontwerp als het landschap. Overigens hoeft een goed groen raamwerk niet per se duur te zijn. Daarnaast krijgt het groen steeds vaker wel degelijk andere functies dan louter de afschermdende. Hele parken worden aangelegd aan randen van bedrijventerreinen, ter ontwikkelingen van ecologische verbindingzones en/of wandelroutes voor tijdens de pauzes. Niet zelden maken deze groenstructuren weer deel uit van een grotere structuur.

Waar het vooral op vastloopt, is de onduidelijkheid over wie het groen onderhoudt of het gebrek aan

middelen daarvoor. Als dat niet is geregeld, verwordt ieder stukje groen tot iets vreselijks, hoe mooi bedacht ook. Waar ik voor zou pleiten is te komen tot heldere afspraken over wie het groen op welke wijze onderhoudt...dan pas zal de schaamte over het groen verdwijnen. De meerwaarde van aantrekkelijk groen zal dan vanzelf steeds vaker worden ingezien.

Gertjan Jobse

Landschapsarchitect Bosch Slabbers

Schaamgroen is zinloos. Het ontstaat als visie ontbreekt en standaardisering prevaleert boven maatwerk. Schaamgroen is ook niet nodig, want even nadenken opent vaak nieuwe mogelijkheden.

Het tegenovergestelde van schaamgroen is een rode Ferrari; een oplossing die iets toevoegt en waar iedereen trots op is. Dit vereist extra inspanning, maar het betaalt zich uiteindelijk altijd terug.

Hoe doe je dat? Ik concentreer mij even op landschappelijke inpassing in ruimtelijk beleid. Soms is het landschap zelf de basis voor een plan; dit biedt de kans om op een goede plek, een gewenste functie op een mooie, betekenisvolle manier te realiseren! Klinkt logisch, maar wat als dit niet kan? De praktijk leert immers dat de vraag om inpassing vaak speelt als juridische procedures in beeld komen. Het bestemmingsplan is bijvoorbeeld aangevochten en gemeenten moeten aan de bezwaren tegemoet komen. Paniek! Er komt dan vaak verhullend schaamgroen, want het is al te laat om het hele plan overhoop te gooien.

Je zou zelfs kunnen zeggen dat de kans op schaamgroen groter is, nu het ruimtelijk beleid een juridische basis krijgt met de nieuwe Wet op de Ruimtelijke Ordening. Gelukkig biedt deze wet ook mogelijkheden. Met de 'soft power' van een overtuigend plan kun je veel bereiken!

Een brede blik is dus gewenst. Redenerend vanuit de karakteristiek van het landschap is inpassing meer dan een incident. Het is zaak voort te bouwen op de bestaande structuren en hier iets eigentijds aan toe te voegen.

Inpassing heeft ook de plicht iets nieuws toe te voegen. Dat hoeft overigens niet altijd groen te zijn, liever niet: een grondsculptuur als identiteitsdrager, ruimtelijk kader en magnifiek uitzicht ineens... Laat het in ieder geval meer zijn dan een randje beplanting, want daar kijk je de helft van het jaar dwars door heen!